

MÖRTÉNETI LAPOK.

FELELŐS SZERKESZTŐ
K. PAPP MIKLÓS.

Megjelenik minden vasárnap. — Előfizetési ár: Félévre 6 f. Egész évre 12. f. — Szerkesztőségi iroda:
Lyceumi nyomda Kolozsvárt. — Kiadó hivatal: Gr. Teleki Domokos ház nagypiacz.

Tartalom: Idősb Czegei Wass György naplója (VII-ik közlemény). — Az 1655-iki pozsonyi országgyűlés történetéhez. Közli Szilágyi Sándor. — Deák Ferencz levelei br. Wesselényi Miklóshoz. (III. közlemény). — Petőfi Sándor a magyar irodalomban. (VI. közlemény.) Szinnyi Józseftől. — Szemere Bertalan levelei Kossuth Lajoshoz, közli: Jakab Elek. (IV. közlemény). — Mikes Kelemen követsége a havasalföldi vajdához. Közli K. Papp Miklós. — Konstantinápoly Soliman császár alatt. Közli K. Papp Miklós. — Egy magyar diplomata levelezése bécsi fogságából neje s fiával. Közli K. Papp Miklós.

18 Marty. Visszajöttek embereink, kiket Sebenbe expediáltunk vala, megijedvén az alá s fel járó s koslató Cruczoktól.

Eodem csaknem az ujj hid végiről két rosz hitván Crucz kapta el a Balla Uramék szekerét négy lovával.

19. 20. 21. Csendességben voltunk csak hogy minden éjjel a Crucz Atyafiak a Hostátokban járják, látogatják és az monostoriak ökreket is többire mind elhajtogatták, kiket az mint hallatik Csáky Uram vet kezéhez és Szurdokra maga házához hajtattott. Hozták meg hogy Enyedet is a németek felégették volna, hogy az Cruczoknak magoknak megadták volna, s feles embert is vágtak volna le a németek, s Enyediék között.

Hozták azt is, hogy Orlai véle lévő hadakkal visszament volna Tömösvár felé a Gyalogját penigh, vagy Jancsárját az mind mondják Vincz várában hagyta volna talám Feleségének őrizésére.

22. Marty. Estve 9 óra tájban, Magyaruttzai Hostátba három házat égettek el az Cruczok, mondják hogy Csurulya lett volna maga Tolvajjival.

23. 24. 25. Az egész Husvét Innepét csendesen töltöttük el, kétség kívül ők is Husvétoltak.

26. Az szöllőkben kiérvén a Szöllő munkások egy Khristoph nevű szász ember Szöllő munkásnak a Cruczok egy cigánnyal fejté vették és a többit öszvegyűjtvé, s megfosztván megfenyegették, hogy a szöllőben ki ne járjanak munkálódni, mert bizony fejeket szedik, azon alkalmatossággal levelet küldtek ki Commendans Uramnak, kit Csáky Uram iratott, de csak bolondság és puerilitas vala írása.

IDŐSB CZEGEI WASS GYÖRGY

NAPLÓJA.

I. Jan. 1704— 31. Oct. 1705.

1704.

(Folytatás.)

Marty. 17. Tiz óra tájban Csáky László Uram sergeivel gyaloggal és lovassal fel jött látogatásunkra de csak az köves Pad megé állott az sereggel, hanem ellenkezőket küldött ki az Hidelvi és Vízközt lévő Hostátokban de mások kisérvén mentek innét a városból a Ráczoknak, kik is a Czuczok közül egyet elevenen behoztak, vagy hármat meglöttek közüllök az után öszve seregelvén elmentek.

27. Semmi láрма nem volt.

28. Dobai Péter Uram estve felé kimenvén a Hiduttzai Kapun gyalog azután egy kevés vártatva négy lova, s szekere is kimenvén ganéjjal és egy markotány is kiki-sérvén s a szekérről lehányván a ganéjt ott tanáltak fegyverét, paplannyát zacskóban Pénzét, s két általvető egyet mását, melyeket mind szekérrrel lovakkal égyütt visszahozták.

29. Marty. Estve 9 órakor az Lónai Cruzok monostor Hostátnak felső részét Monostor felől meggyujtván, ugy a monostor utczában Szin és ujj utzáiban égy néhány házok elégték.

30. Semmi lármánk nem volt, csendesen voltunk.

31. Marty. Cselekedett rajtam nagy alkalmatlanságot Commendans Uram ittás korában, melyet ugyan annak utánna maga is megbánt, lévén egy Toth (vagy magyarnak kell mondani) deák, vagy magyar de idegen magyarok alá áskáló Czinczinus és hadakozó kurvás Váisz nevű író deákja, kit hozzám küldvén holmi dologért s kérdetlen házomba béakarván csak jöni, égy ugyan Czegei magam jobbágy Czondor András nevű inasom megszöllitvén hogy hir nélkül ne jöne bé csak a házomba, ilyen szókkal élvén: az én Uram is nem disznópásztor, sem mü mikor Commendans Uramhoz megyünk, hir nélkül nem megyünk bé házában. Ezen megindulván azon hitvány kevély legény az Commendánsnak máskép referálta a dolgot, hogy ő Kegyelmet Commendáns Uramat igen mocskos és bestelen szókkal illette volna, melyen megindulván Commendans Uram mindjárt strázsamesterét küldé hozzám, hogy satisfactiót adjak s inasomnak száz pálczát, de szintén déli álomra lefeküvén vélem nem beszélhetett; idő mulva a Commendans megittasodván, mivel szüntelen a német tisztekkel ivutt, estve felé ujabban strázsamesterit hozzám küldötte satisfactiót kívánván, hogy ha én nem adok maga vétet satisfactiót magának, melyre én izeném: ezen dolgot mihelyt meghallottam mingyárt investigáltam azoktól, kik hallották, de nem ugy vagyon a dolog, a mint ő Kegyelmének deákja referálta, mert ha csak egy körömyit látnék, hogy Commendans Uramnak becsületi ellen esett volna, nem vártam volna hogy ő

Kegyelme satisfactiót kívánjon; de magam megizentem volna ő Kegyelmének hogy az én szolgám becsülete ellen szollott Commendans Uramnak, azért küldje Kegyelmed bizonyos emberét, ki előtt megbüntessem inasomat, azért kérem ő Kegyelmet abban magát csendesitse, elmenvén strázsamestere és talám meg sem hallgatván izenetemet, ittás is lévén furiálván vissza küldi strázsamesterét hogy csak satisfactiót adjak, mert különben is veszen vagy által spēkelteti szolgámat, melyre mondék: kiről adjak mivel inasom nem vétett, sőt én praetendálhatok ő Kegyelmetől satisfactiót, mivel deákja a mint hallom, rútul szidott engemet is, ha pedig ált' spēkelteti inasomat, annak idejében számot kell rólla adni, hogy ő Kegyelménél ált veretett, ezzel elmenvén a strázsamester én is küldtem Ujjhelyi Uramat a vice kapitányt hozzája hogy kérem ő kegyelmét csendesitse magát, ebben nem lehet hitelt adni sem az ő Kegyelme deákjának, sem az én inasomnak, hanem hallgassa meg azokat, kik jelen voltak és hallották a szókat és azokat meghallgatván deliberáljon ő kegyelme ha az én inasomat vétkesnek tanálja, én kész leszek satisfactiót adni, de már mind maga mind a tisztek részegek lévén, olly módon meg sem hallgatta, sőt a tisztek is nem mint csendesítették volna de inkább öregbítették; ehez képest megizeni (már szintén alkonyodat lévén) Ujjhelyi Uramtól, hogy ma addig az paroláit ki nem adja valamig vagy satisfactiót nem adok, vagy nem tétet; azalatt az házamat környül véteti 50 vagy 60 moskotélyossal és feljövén a strázsamester, ha adok é vagy nem? mert mindjárt házamra irruálnák az muskatélyosok és satisfactiót vesznek, melyre mondék lássa ő Kegyelme mit csinál, csak jövendőben meg ne bánja; melyre monda Ujjhelyi Uram, nem az Istenért, édes Ur, mert nem jó dolog lesz, melyre mondék: Jobb becsületesen meghalnom, mintsem bestelenül élnem; de considerálván ismét mondék Ujjhelyi Uramnak, menjen fel Kegyelmed Commendans Uramhoz, s mondja ezt: minthogy azt izente ő Kegyelme illy nevezetes dologban hogy addig parolát nem ád ki, valamig vagy én satisfactiót nem adok vagy nem tétet, hogy oly esetben az parolának nem adása miatt az ő felsége szol-

gálatjában és dolgában fogyatkozás essék, inkább kész vagyok satisfactiot adni és ha nem vétkes is, szolgálmat megbüntettetni; melyre izeni, hogy küldjem hát az szállása eleiben az büntetésre; melyre izeném: én bizony nem küldöm, hanem ebédlő házamban Strázsamestere előtt megbüntetem; melyre izeni hogy nem lehet, hanem vigyék ki az utczára, házom előtt lévő militia előtt büntessék meg; melyre izeném: az kapum közü im leküldöm, de az utczára nem, ott megláthatja az militia, kit is mindjárt le is küldöttem, az németekkel lévő pajtásom is kérni kezdvén inasomat, de Ujjhelyi Uram ki nem adta, amaz is ki nem jött, ez alatt izeni Strázsamesteritől a Commendans, hogy már satisfaciálódott, és nem kívánja hogy inasom megverettség, hanem egészségemért szintén most köszön el egy pohár bort, azért vagy én menjek hozzája, vagy ő hozzám jő. Melyre én izenék: Ez irántvaló engedelmét ő kegyelmétől kedvesen veszem, de noha szegény legény vagyok, de ötszáz aranyjért fel nem vettem volna ezen nagy bestelenséget, melyet rajtam követett el, mely is ha közöttünk nem sopiálódik, Méltóságos Generalis Rabutin ő Excellentiáját is meg-tanálom felölle, de jobb lett volna az én inasomnak meghalni, mintsem miatta ilyen bestelenséget vallottam volna, vice versa Vaisznak is az ő Kegyelme déákjának jobb lett volna meghalni, mintsem ő Kegyelme s én közötttem ilyen confusiot és discordiát csinálni s indítani.

(Folyt. köv.)

Az 1655-iki pozsonyi ORSZÁGGYÜLÉS TÖRTÉNETÉHEZ

Közi: Szilágyi Sándor

Az alább következő okmányok a pozsonyi 1655-iki országgyűlésre, II. Rákóczy György fejedelem és anyja Lorántffy Zsuzsánna által küldött követeknek jelentései, levelei: tehát első rangu források s annival nevezetesebbek, mert legkiválóbb történetiróink sem tudtak e nevezetes országgyűlésről 5—10 sornál többet írni. Mednyánszky, Klobuszerky, Baksa, Berényi voltak ezek írói: mindnyájan Rákóczy hivei, megbizottjai vagy tisztviselői. A két

utolsó levél nem a gyűlés tartama alatt kelt: hanem azokra vonatkozik.

1655. Jan. 21.

I.

Generose Domine et Frater mihi confidentissime. Servitiorum meorum stb.

Ezen formán két rendbeli levelet irtam kegyelmedhez, a végre, hogy noha ezen mostani utolsó levelében sub dato 11. praesentis nekem semmit nem irt arrul kegyelmed, hogy úgymint tegnapi napon azaz die 20. praesentis megindulna kegyelmetek ide posoni gyűlésre; de mivel mind udvarbíró s mind Marczibán uramék azt írják nekem, hogy ő kegyelmeknek azt írja kegyelmed, hogy pro die 20. bizonyoson megindul, kegyelmetek: ahhoz képest irék ő kegyelmeknek, hogy ezen leveleimnek az egyikét küldjék el az sárosi postátul, az másikat azon emberektől, kit kegyelmetek eleiben küldik (sic) Szuchára, hogy ha mind az kettő nem is, ottan az egyike juthatna kegyelmed kezéhez. Bánom bizonyára, hogy utolbi levelem nem érhetke kegyelmedet házánál, mivel oly hamar meg nem indult volna kegyelmed, elhittem. Ő felsége cancellarius uramot Posonba küldte volt, hogy az consiliarius urak tetszését vegye, haladjon-i az gyűlés vagy continuáltassék pro termino; varialtanak az vokok, nagyobb résznyire azt suadealták, hogy haladjon; egyedül érsek uram ő nagysága igen impugnálta, hanem hogy continuáltassék pro termino. Cancellarius uram az Relatioval visszamenvén Bécsbe, nekem azt írta, hogy küldjék emberemet utánna Bécsbe, mivel már determinálódik és bizonyost írhat, halad-i az gyűlés vagy sem. Oda van azért az emberem és várak már bizonyost ő nagyságátul. Avval ezért az bizonyos hirrel akartam volna kegyelmeteket értetni, hogy haszontalan dologra ne fáradozott volna az minthogy szintén elég idő lett volna hozzá, ha csak azon írásomra indult volna is kegyelmetek; mert innen is az emberek késüre fognak gyűlni; mivel Dunán tul is csak most választják az követeiket. — Soha ilyen alkalmatlan készüllet az gyűléshez nem láttam; felette késüre hozták mindenüvé az regalisokat. Az mi asszonyunknak való regalisát illeti, mindjárt irtam

volt cancellarius uramnak fölé, ő nagysága felette búsult rajta, nagyon állatván, hogy megíratta és azt kívánta, hogy megírjam, ha ugyan meg nem vitték volna, hogy menten mást fog iratni, azon azért nem kell gondolkodni, hogy asszonyunk számára is ne obtineálnánk az regalist, mert azt megküldik; nem is kell arrul gondolkodni, hogy studio elhagyták volna (hanem az expedialásban esett az véték), mert ide is egynehány úrnak, vármegyéknek is kettőnek, vagy háromnak is meg nem vitték, kik mindnyájan most panaszkodtak érsek uramnak és cancellarius uramnak, hogy meg nem vitték nekik az regalisokat, ujobban irattak azoknak is. Az cameralistáknak tulajdonítják az expeditionban való fogyatkozásokat. Im azért én mostan alámenvén Posonba, megjelentem érsek uramnak is, hogy asszonyunk számára meg nem vitték; tudom ő nagyságának is azontul irni fog föléle Bécsbe.

Az mi pedig az posonyi szállások dolgát illeti, mind arra nézve s mind egyéb dolgokért, holnap után isten segítségével magam bemegeyek Posonba és noha már azelőtt egy héttel küldtem én a végre bizonyos emberemet Posonba, de az szállásosztók csak a héten jüttek be Posonba és jókor érkezem én is arra; azon leszek azért, hogy mind magunkért becsületes szállásink legyenek, mindeniknek magán-magán; ha ajándékkal kell is az szállásosztókat preveniálnom, így az lovakért is, hogy elegendő szállás lehessen és ha az lovakért az szállásosztóktul nem obtineálhatok, polgármester uramnál is azért instálni fogom; tudom, azok csak azt nem cselekeszik kegyelmedért az mi nem lehet. Az széna és abrak föl is derekasan végére megyek. Széna föl bizonyos vagyok, hogy Posonba bővebben kaphatni, hogy sem erre Lednicze felé; mert erre mi felénk semmi sem termett, oda mégis vizközben bővebben lett; de abrak föl annyira nem felelek, mert abrak ott szűkebb; de abrakot innen is vitethetne az tisztartó (mivel Morvában pénzén mégis inkább kaphatni) és innen is küldethetne szekereken. Az mint azért parancsolja kegyelmed, hogy én is készüljek az gyűlésre, hogy kegyelmetekkel leszek én is, úgy mint hárman urunk és asszonyunk követ-

ségében, én azért már ahoz alkalmaztatom magamat, és mivel még mostan úgy nem mehetek oly hertelen Posonba, hogy ugyan ott maradjak, hanem én még istennek segítségül visszajünnék Posonbul és mihelyen értem az kegyelmetek ott létit, én is azontul elsietek kegyelmetek után. Mostan az szállásokrúl provisiót teszek és ha kegyelmeteket az isten oda viszen (sic) Posonban, csak elül küldjen kegyelmed vagy egy nappal elübb egy lovasát és csak az fiamot keresse fel Mednyánszky Miklóst, personalis uramnál lakik, én ő neki tanuságot hagyok és ő megmutatja az szállásokat, levelet is hagyok nála kegyelmednek szólót; azonban Szucháruul is irjon kegyelmed, kérem, énnekem, kit az tisztartó küldje házamhoz, hogy házomnál találjam kibül érthessem az kegyelmetek jüvetelit és mély napra lészen kegyelmetek Posonba. Az tisztartónak is onnan irhatja meg kegyelmed, hogy értvén kegyelmetek jüvetelit az élest expedialhassa Posonba. Bobotszkit Zrini uramhoz (az eredetiben: zzb qbdzmalyz) kellett küldenem urunk levelével; mivel úgy parancsolta ő nagysága; de hiszem talál az udvarbiró mást, velek küldem. Ezzel az úr isten éltesse stb. Trinchin 21. Januarii a. 1655.

G. D. V. Servitor paratissimus

J. MEDNYÁNSZKY m. p.

Külczim: Generose Domino Andreae Klobucsiczky stb. Dno et Fratri mihi confidentissimo. Sáros cito stb.

(Az aláhuzottak rejtelmes betűkkel irvák.)
(Eredetije a m. k. kam. levéltárban.)

1655. Jan. 21.

II.

Generose Domine et Frater mihi confidentissime. Servitiorum stb. commendationem.

Az úr isten stb. áldja meg kegyelmedet stb.

Az kegyelmed sub dató 11. Praesentis Patakruul kült levelét ezen órában vettem itt Trinchinbe, kiben is kegyelmed az mi posoní legationkrul; irtam azért ezen formán az sárosi postátul is kegyelmedhez; de tartván attul, hogy az elü nem találja kegyelmedet, ezen ember által is, kit tisztartó Szuchánig küldött kegyelmed eleiben, akarék írnya ke-

gyelmednek, kívántam volna bizonyára, ha minapi utolbi leveleimmel házánál érhatték volna kegyelmedet, mivel elhittem, oly hamar meg nem indult volna kegyelmedek.

Cancellarius uram ő felsége parancsolatjából Posonba jött volt, hogy consiliarius urak opinióját vegye, haladjon-i az gyülés, vagy continuáltassék pro termino; variáltak az opiniók, nagyobb résznyire arra menvén, hogy haladjon, de érsek uram ő nagysága igen erősítette, hogy ne haladjon, hanem ugyan' continuáltassék pro termino; azon relatióval visszamenvén cancellarius uram, miben determinálódott az dolog, ezentül megértjük; cancellarius uram nekem Posonbul irván, hogy Bécsbe küldjek utána, hogy már bizonyost fog irhatni, halad-i, vagy sem; oda van most is emberem, kit mindennap várom (sic), avval az bizonyos hirrel akartam volna kegyelmedeket értetni, hogy bizonytalan dologra ne fáradott volna kegyelmedek, az minthogy szintén elég idő lett volna hozzá, ha csak azon irásomra is indult volna kegyelmedek stb. stb. úgy hangzik, mint az elébbeni Sárosra czimzett levél. A kelet is ugyanaz.

Külczim: Gen. Dno Andrae Klobuciczky stb. Szuchán Cito stb. Citissime stb.

(Eredetije a m. k. kam. levéltárban.)

1655. Febr. 28.

III.

Kegyelmes asszonyom.

Alázatos szolgálatomat ajánlom stb.

Mink már itten, kegyelmes asszonyom, Posonba alkalmas időtül fogvást lévén, csak az időt hiában töltjük; az urakban is még kevesen vannak itten; de az követek már mind elérkeztenek; ő fölségét a jüvendő szerdára várják; már az hidnak csinálásához is hozzá fogtanak, kire nézve már bizonyosban várhatjuk bejüvetelit. Mint fognak folyni dolgaink nagyságodat mindenekrül tudósítani el sem mulatjuk. Doctor Heffer tegnap tudakozott, az küldetett orvosság mint használhatott nagyságodnak; de nem tudám semmi bizonyost neki mondani affelől; egyébaránt tiszta szivből kívánnám én is, hogy minden jót hallhatnék az nagyságod jó egészsége felül; az midőn azért ezeket irnám, akkor küldte meg praefectus uram az nagyságod három rendbeli

leveleit, kikből értvén, kegyelmes asszonyom, hogy istennek hála, jó egészségben legyen nagyságod, azon szivem szerint örölek és hogy az isten annál is jobb egészségben nagyságodat sokáig megtartsa, tiszta szivből kívánom. Az mi szerecsendióvirágnak olaját illeti, hogy nem abban küldtenek volna, mint az előtt, beszéllettem patikariussal is felüle; de az doctor is erüsití, hogy abban küldtenek, csakhogy mostan már többet küldtenek és övegecskében; de igen állatja, hogy az is szintén oly jó, mint az elébbeni. Az retekmagrul, saláta és olasz káposzta magrul irtam Bécsbe, mindennap várom meghozását. Semmi oly új-ságot, kegyelmes asszonyom, nagyságodnak nem irhatok. — Sueciai király bavarai herczegen három derék városnak kiváltását követi; hogy az ő elei régentén bavarus eleinek zálogban adták volna, kirül azon király az imperialis törvény előtt minden igazságit előadván, törvénye is lett, hogy igaz jussa legyen hozzájuk. Tizenkétszer való százezer forintba vannak zálogban; de az bavarus csak egyikét sem adná el azon; mind azért, hogy hatalmas nagy erősség mind az három, mind penig azért, hogy országának Bavaríanak csaknem kezepte vannak, és iga gyanánt tarthatja azután is azokat, ha azon király hirtokában lesznek; utoljára azért is, hogy jésuitáknak az fészke azon városoknak kettejében van, ugymint Ingolstadiumban és Braunban, harmadiknak Landshut neve; azt leginkább nehezlik, ha onnen is kell kigyükeresztetniek; mivel azért az király egyáltalában ráizent Bavarusra, ha jó akaratbul meg nem ereszti, hogy fegyverrel is rajta leszen; egy elsüben az bavarus igen keményen hozzá fogott volna, azon városoknak erüsitéséhez; az benne levő népeknek fegyverkedéséhez; azonban mélyebben gondolkodván róla, beküldte követit Sveciában, hogy ő felveszi pénzét, de úgy, hogy mivel azon városok az midőn zálogban adattattának az eleinek, paraszti állapottal voltak, hanem azután időjártában az ő eleitül nemcsak igen megerüsitetének; de az mostani ékességre is hozattatának; hogy arra ment költség is nekie megtérítették; kikre viszont a király részéről ilyen válasz lén: hogy azon városoknak minden esztendüben sok jüvedelme is volt, azért a derék summára levü szokott interes felett

az ki az jüvedelemtül elmaradna, azt fordítván azon épületekre lett kültiségre, ha azon felett még valami lehetne hátra, azt kész megtéríteni. Megértjük talám azután, mint alkosznak rajta. Az anglusok állapotja, kegyelmes asszonyom csoda karban forog, az szegény hollandusoknak ugyan nem lehetett nyugadolmuk miattak, békességet megcsinálván velek, mégis mindazáltal az hajójókat megvizsgálták és meg-nizegették, kit midőn ők szenvedni nem akarnak, utoljára elis szedték hajójokat. Megint felzavarodásban eredtek, az franczussal az szerint hozzá járulván, hogy az anglusok az egész vizi erejeket és hadokat spanyor királynak szolgálatjára egy egész esztendőre engedték, sok pénzt vevén fel azért az angliai protector, mely dolog nagy gyanúságot hozván, mind franczusok, s mind hollandusoknak, ők is derék erővel készülnek az tengerre és most egymás kezett való szövetségrül tractálnak. Benn az országban az angliai parlamentom csinált ugyan bizonyos rendeleteket az religio és vallás dolgában, nagy reménységet adtak volt külső országokbeli keresztineknek is, hogy az fent levű erejekkel más országokban is az vallásnak dolgát segíteni fogják, bizonyára, kegyelmes asszonyom, féltének is valóban tüle az emberek, füképen, hogy szövetségeket láttatának csinálni idegen országokkal is; azonban megint így felzavarodván s csak az szegény hollandusokat sanyargatván és az ki legnagyobb, minden vizi erejeket spanyornak szolgálatjára engedvén, az nagy félelemből nagy örömré változék az embereknek állapotjok. Ha mind ebben mennek az jó anglusok, nem hiszem, hogy istennek áldását várhatnák dolgokra. — Ha azután is, kegyelmes asszonyom, mi bizonyost érthetek, el nem mulatom nagyságodnak alázatosan, értésére adni. Tartsa meg isten stb. Posonba 28 Februarii 1655.

Nagyságod alázatos szegény szolgálja

MEDNYÁNSZKY JONÁS m. p.

Külczim: Méltóságos fejedelem asszonyoknak, Lorántffy Susánna asszonyunknak ő nagyságának, nekem kegyelmes asszonyomnak.
(Eredetije a m. k. kam. levéltárban.)

DEÁK FERENCZ LEVELEI

br. Wesselényi Miklóshoz.

VII.

Kehidán Junius 27-én 1840.

Kedves barátom!

Elindulásom óráján irtam néked Posonból egy pár sort postán, nem tudom megkaptad e azt? Én szerencsésen megérkeztem, s már hat hetet töltök itthon, a nélkül, hogy észrevenném az idő sebes haladását. Posonban három nap hosszabb volt, mint itthon ezen hat hét, pedig bizony ott sem volt időnk unatkozni. Most ismét paraszt ember vagyok, bátyám holnap megy Füredre, egy holnap ott töltendő, s én veszem kezembe az eke szarvát, kerületi ülések helyett a rétre járok, nem a szavazatokat számlálgatom, hanem a kaszásokat, nem izenetekről, hanem a mezei munka czélszerű elrendeléséről aggodom itt nem a rosz választok boszantanak hanem a rosz idő, mely a munkát hátráltatja, s ámbár a dél tájban tornyosuló felhők mikor sok széna van renden, gyakran aggodalmot okoznak, ez még is sokkal kisebb, mint a mit a politikai horizontnak sokszor vésszel teljes felhői benünk Posonban támasztottak.

Hát Te kedves Miklósom mint vagy szemeiddel és veséddel, meddig használod még Graefenbergert? s mikor ölelhetlek? Készen tartom számodra azon régi pipát, mellyen Te Trenket vélted leábrázolva, s a magdeburgi poroszlokat, midőn szegénynek megszelidített polgárait megölik, ezt kikérted magadnak, elítéltetésed esetére, s elfogadod talán tőlem, most, midőn az ítélet erejének vége van, Kehidán vagy Pesten által adom azt.

Kossuthtól a napokban vettem levelet, ötlet sem törte meg a szenvedés, s erejében, elméjében a régi maradott. — Irja mit felelt nemes ajánlatodra, s engem e felelet nem lepott meg, mert ismerem lelkületét, azon pénzekről is ir, miket családja feleségelésére gyűjtöttünk, ezeket forró köszönettel vissza akarja adni, vagy valami közczélra fordítani. Ez valóban igen nemes s talán az ő helyzetében mi is úgy tennénk, de félttem még is legalább egy ideig magát és családját a szükségtől, kivált miután édes anyja gondosan gazdálkodni s nélkülözni úgy hallom éppen nem tud.

Nékünk jelentési közgyűlésünk Julius 27-én leend, addig talán mind a törvények, mind az országos iratok megérkeznek. — Vasban e napokban lesz jelentési gyűlés, Veszprémben már megvolt.

Még előmozdításokról nem irnak a hirlapok, magános hírek szerint Lonyay János Bereghi administrator leend, és Referendarius Gr. Károlyi Lajos Bihari fő Ispán Gr. Zichy Ferencz által tétetik Árvába fő Ispánnak, Vay Miklós abauji fő ispán Komáromi Csanádi fő ispán, — Zarka a Királyi Táblához megy, Niczky János pedig váltó feltörvényszéki elnök lesz, mindezek azonban még csak hírek, melyek valósulása bizonytalan.

Isten veled kedves Miklósom, irj ha időd lesz, és szeressed

hű barátodat
D. F.-et.

VIII.

Zala Egerszegén Angustus 11-én 1840.

Kedves Miklósom!

Már több három holnapjánál, hogy Tőled csak egy betűt sem kaptam. Nékem rest levelezőnek nem igen volna ugyan jogom e miatt véled perelni, de szivességed és pontosságod annyira elkényeztetett, hogy most már illy hosszas halogatásod nékem sok aggodalmat okoz. Posonból elindulásom óráján irtam Hozzád néhány sort, és ismét itthon néhány héttel ez előtt irtam másik leveletem, de Te mindenikre halgatsz, nem kaptad e azokat? vagy a mitől Isten őrizzen, sulyosabb betegséged gátolja válaszodat. — Tudósíts az Istenre kérlek, ha csak egy pár sorral is, mert aggodalmam határtalan.

Mikor ölelhetlek ismét Kedves Miklósom? Ugy e ha az ősszel mint rád visszatérsz, felém veszed utadat, a télen pedig, ha majd a büntető törvénykönyvi választmányt össze hívják, reményilem sokat leszünk együtt.

Politikai ujságaink hála Istennek nincsenek, nálunk úgy hiszem jobb is, ha ujság nincsen, mert az ritkán jó — most minden figyelem a törvényes haladásra van függesztve, hiszem hogy megyünk előre, s menünk kell, mert a tespedés, most még inkább hint valaha, kétségtelen halál. — Jöjj édes Miklósom minél előbb, sok igen sok szükségünk

van reád, mert a haladásban most minden lépés fontos és nagy következesü. Sok igen sok a teendő, haladásban és egyebekben, s ezeknél minden jó ember a köznek szükséges; s Te nem fogod magadat a magányba vissza vonhatni. — Azonban ezekről szóval majd Kehidán többet.

A posták gondatlanságától félve ezen levelet recepisse mellett küldöm, küld Te is válaszodat eképpen Zalabér felé Kehidára, én István napra Czenkre megyek, s Lajos napra Battyányihoz Ikervárra, de onnan e holnapnak végén haza térek. — Isten veled kedves barátom, válaszodat szivszakadva várom, s vagyok hiv barátod

D. F.

IX.

Kehidán Márt. 4-én 1841.

Kedves barátom!

Holnapok multak el már elválásunk óta, s én rólad attól fogva semmit nem tudok. Ohajtva vártam tudósításodat Karácson táján ádándi, s pesti utadról, de ugy hallom szemeid ismét rosszabbul lettek, s Graefenbergbe siettél; irj az Istenre kérlek, ha csak egy pár szóval is: tudósíts egészséged állapotjáról, és arról: hogy mikor fogod ismét Graefenberget elhagyni, és hol láthatlak?

Én az évnék utolsó napjaiban egy engem is érdeklő Urbéri per miatt Budán és Pesten valék, akkor volt éppen a végső alku Landerer és Kossuth között a pesti hirlap szerkesztése eránt, — ezen hirlap azóta megindult, — hatása nagy, de a vélemények eránta annyira megosztvák: hogy az ember bámul rajta, miképpen lehet ugyan azon dolgot olly sokféle s olly igen különböző szempontból tekinteni. Külömbözők pedig a vélemények nem a pártok szinei szerint, hanem ezek a szinek igen keverték, olly annyira, hogy rajtok eligazulni alig lehet. Igy például Széchenyi és Battyány Lajos, Zichy Ödön és a Tárnok, a Királyi Tábla és Sztáray ugy hallom e hirlapnak részszerint irányát, részszerint pedig a modort, melyben az irva van, igen kárhoztatják, — ellenben Ráday és Patay, Fay András és Andrássy Jósi, Zsedényi és Gr. Andrássy Károly, Steinbach és Bezerey Pista azzal igen meg vagynak elégedve, már most

okosulj meg barátom Magyarországnban a vélemények állásáról. — Én azt hiszem ezen hírlapról ítélni még korai, mert az még igen fiatal. Majd ha a javítások felett részletes fejtegetésekbe ereszkedik, ha nem csak arról szól: hogy ez és amaz nálunk nem jól van, hanem arról is: hogy ezt és amazt gyakorlatilag is miképpen kellene javítani s pótolni, — ha majd e képpen előmunkálatokat tesz a törvényhozás czélszerű haladásának és lapjaiban tért nyit a minden oldalú discussionak, akkor lesz ezen lap még igazán hasznos és nagy hatásu, mind ennek pedig rövid időn megkell történni, különben a lap célját, téveszti, — hogy eddig ez nem történt nem csodálom, mert előbb a napnak kérdéseit elő kellett gördíteni, hogy az emberek azokról gondolkodjanak s írjanak.

Budán szólottam a Nádorral az Erdélyi dolgod eránt, ő azt mondotta, hogy tett már ő Felségéhez e tárgyban felterjesztést, — de még választ nem nyert. — Különös!!

Itt most a vegyes házasságok kérdése foglal el minden megyét, — a primás pásztori levelében nem csak az a hiba: hogy az ilyen házasságoktól az áldás megtagadtatik, de még nagyobb hiba az: hogy a reversalis nélküli vegyes házasságot a primás Isten és természet törvénye elleni bűnnek mondja, — holott ez 50 évig bűn nem volt. — Ez azért rosszabb, mert az áldás miatti bajból a jövő országgyűlése könnyen kivergődhetik egy olly törvény által, minőt a mult országgyűlése már javaslott; hogy tudniillik a völegény papja adja öszve a házásokat, és a gyermek az apa vallását kövesse, — ott az utóbbit, hogy Isten és természet törvénye ellen vétkezik a ki reversalis nélkül ilyen vegyes házasságra lép nehéz lesz az egyházi rendnek visszavonni, s még ezen tanítás fennáll, addig az mindég ellenkezésben áll a törvény rendeletével, és sérti a törvények méltóságát. — Ennyi bajt okoztak azok az Isten adta papok.

Isten veled kedves Miklósom, irj minél előbb, és szeressed hiv barátodat DEÁKOR.

X.

Kehidán Julius 6-án 1841.

Kedves barátom!

Most érkeztem haza Edericsről, s itt lelém már rég óhajtott kedves soraidat. —

Fájdalmasan sujtott engem is a sors keze, rokonom s gyermek éveim legrégiebb hű barátja Nedeczky Lajos élte virágában megholt. Őt nevetlen árvát hagyott maga utánn, huzgom fiatal, s tapasztalatlan családi dolgai a boldogultnak kissé zavartak, s enyim a kötelesség ezen árváknak az elvesztett atyát némileg pótolni. Dolgaik elrendezésében most három hetet töltöttem Edericsen és Somogyban ezért voltam távol házomtól, s ezért késsett ez ideig válaszom.

Egészséged állapotja vigasztaló reményt nyujt gyógyulásodról már az is: hogy Priznitz a bajnak haladását mind eddig hatalmas kézzel megállította, de még inkább az: hogy crisis kezd mutatkozni, helyreállítja ismét bizodalmamat, melly hoszas sinlődésed által megvallom már-már ingadozni kezdett. — Augustusban tehát ismét ölelhetlek? nem képzeled milly forrón vágyok látni téged minél előbb, sokat igen sokat óhajtok szöllani veled, hiszen csak Te vagy és még néhányan de igen kevesen, kiket Hazánk ügyét tekintve tisztán és tellyesen értek mindenben.

Erdélyi állapotod valóban fájdalmas, sőt felette boszantó. Mi lehet oka ezen késedelemnek? s hiszen ök magok igérték azt, s abban csakugyan semmit nem nyernek, ha ezen ígéretet is megszegik, várakozást ajánlgatni könnyü, de várni, és mindig sükeretlenül várni annak, kit a várakozás minden pillanata értékének egy részétől foszt meg, s ki már évek óta sóvárog a számkivetésből szülőföldjére, kedveseinek körébe, szülőinek sirjához vizatárni, ez már csakugyan keserü. — De mi tehát az eszköz a dolog hamarítására? Kifakadni, s az elfojtott fájdalomnak már tovább nem fékezhető keserü hangján nyilván felszöllalni a politikának ezen fonák söt méltatlan eljárása ellen; ez csak bosszuállás, melly talán némileg enyhíti a fájdalmat, de célra nem vezet, és csak akkor használható, ha mindennek szakadni kell, s már mindei remény elveszett. — Irj talán ismét Majlátnak, mint szándékok vala, de nyilvános lépést addig ne tégy, mig a dologról egynással szólva, annak minden oldalát meg nem hányjuk, — addig azonban történik is talán valami, hiszen ily csuf játékot veled s velünk talán csak üzni nem akarnak.

Eötvös Pepi a mult héten Kehindán volt, de engem itthon nem talált, azonban itt hagyta Széchenyinek legújabb munkáját, melyet Kossuth ellen, s a pesti hirlap ellen „A kelet népe“ czim alatt legközelebb kiadott, még a könyvet olvasni nem érkeztem, de vágyok ismerni tartalmát.

Isten veled kedves barátom! Antal szívesen tisztel. Augustusban tehát elvárlak, én annak utolsó napjáig, midőn több napokra távoznom kell, folyvást itthon leszek, csak 9-ik, 10-ik s 11-ik napjait töltöm Egerszegen Gyűlésen, de onnan is jöttödnék hírére minden pillanatban megjövök, csak úgy intézd kérlek dolgodat, hogy minél több időt tölthessünk együtt. — Isten veled, ölellek hú barátod

DEÁK.

PETÖFI SÁNDOR

a magyar irodalomban.

Közli: Sziunyei József.

(Folytatás.) Cluj / Central University Library

1846.

Kisebb költemények.

Isten csodája . . . (Unio. Zsebkönyv 1848-ra 108. — Ö. K. 431. — Ö. K. II. 219. — Dk. 280.)

Az örült. (Életk. decz. 19. 25. sz. — Ö. K. 432. — Ö. K. II. 221. — Dk. 274.)

Minden virágnak . . . (Ö. K. 435. — Ö. K. II. 225. — Dk. 275.)

Vajda Péter halálára. (P. Divatl. márcz. 5. 10. sz. — Ö. K. 436. — Ö. K. II. 227. — Dk. 273.)

Mért vagyok én még a világon . . . (Ö. K. 438. — Ö. K. II. 229. — Dk. 282.)

A szökevények (Shelley után.) (Ö. K. 439. — Ö. K. II. 231. — Dk. 276.)

Elvándorol a madár . . . (Felhők 5. 1. — Ö. K. 442. — Ö. K. II. 235. — Dk. 259.)

Nem sírok én . . . (Felhők 6. — Ö. K. 442. — Ö. K. II. 235. — Dk. 259.)

Szeretném itt hagyni . . . (Felhők 7. — Ö. K. 443. — Ö. K. II. 236. — Dk. 260.)

Annyit sem ér az élet . . . (Felhők 8. — Ö. K. 443. — Ö. K. II. 237. — Dk. 261.)

Mögöttem a mult . . . (Felhők 9. — Ö. K. 444. — Ö. K. II. 237. — Dk. 259.)

Voltak barátim . . . (Felhők 10. — Ö. K. 445. — Ö. K. II. 238. — Dk. 261.)

Szállnak reményink . . . (Felhők 11. — Ö. K. 445. — Ö. K. II. 238. — Dk. 261.)

Elváltam a lánykától . . . (Felhők 12. — Ö. K. 445. — Ö. K. II. 239. — Dk. 266.)

Emlékezet . . . (Felhők 13. — Ö. K. 445. — Ö. K. II. 240. — Dk. 262.)

Amott a távol kék ködében . . . (Felhők 14. — Ö. K. 446. — Ö. K. II. 240. — Dk. 262.)

Viseld egyformán . . . (Felhők 15. — Ö. K. 447. — Ö. K. II. 241. — Dk. 261.)

Mi szebb, mint . . . (Felhők 16. — Ö. K. 447. — Ö. K. II. 242. — Dk. 260.)

Melyik a legvígabb temető? . . . (Felhők 17. — Ö. K. 447. — Ö. K. II. 242. — Dk. 262.)

Hajamnak egy fürtjét levágom . . . (Felhők 18. — Ö. K. 447. — Ö. K. II. 243. — Dk. 260.)

Mintha a nagy nehéz . . . (Felhők 19. — Ö. K. 448. — Ö. K. II. 243. — Dk. 261.)

Itt állok a róna közepén . . . (Felhők 20. — Ö. K. 448. — Ö. K. II. 244. — Dk. 269.)

Oh lány, szemed . . . (Felhők 21. — Ö. K. 449. — Ö. K. II. 245. — Dk. 272.)

Ha jőne oly nagy fergeteg . . . (Felhők 22. — Ö. K. 449. — Ö. K. II. 245. — Dk. 264.)

Egy bölcs hajdan . . . (Felhők 23. — Ö. K. 449. — Ö. K. II. 246. — Dk. 261.)

Mi a dicsőség? . . . (Felhők 24. — Ö. K. 450. — Ö. K. II. 246. — Dk. 263.)

Sok embert ismerek . . . (Felhők 25. — Ö. K. 450. — Ö. K. II. 247. — Dk. 268.)

A bánat egy nagy óceán . . . (Felhők 26. — Ö. K. 450. — Ö. K. II. 248. — Dk. 262.)

Daczos leány! . . . (Felhők 27. — Ö. K. 455. — Ö. K. II. 249. — Dk. 262.)

Gyertyám homályosan lobog . . . (Felhők 28. — Ö. K. 451. — Ö. K. II. 249. — Dk. 262.)

Mondják, hogy mindenikünk . . . (Felhők 29. — Ö. K. 452. — Ö. K. II. 250. — Dk. 260.)

Az ember ugyan hová lesz? . . . (Felhők 30. — Ö. K. 452. — Ö. K. II. 250. — Dk. 262.)

Elmém ezen sokat gondolkodik . . . (Felhők 30. — Ö. K. 453. — Ö. K. II. 251. — Dk. 263.)

Mit ettél, föld . . . (Felhők 32. — Ö. K. 453. — Ö. K. II. 252. — Dk. 263.)

Mosolyogjatok rám . . . (P. Divatl. márcz. 19. 12. sz. — Felhők 33. — Ö. K. 453. — Ö. K. II. 252. — Dk. 264.)

Ha a sirban megszáradt sziveket . . . (P. Divatl. márcz. 9. 12. sz. — Felhők 34. — Ö. K. 454. — Ö. K. II. 253. — Dk. 263.)

Hová lesz a kacszaj . . . (P. Divatl. márcz. 19. 12. sz. — Felhők 35. — Ö. K. 454. — Ö. K. II. 253. — Dk. 272.)

Te ifjuság . . . (P. Divatl. márcz. 19. 12. sz. — Felhők 36. — Ö. K. 455. — Ö. K. II. 254. — Dk. 264.)

Barátim vagytok . . . (P. Divatl. márcz. 19. 12. sz. — Felhők 37. — Ö. K. 455. — Ö. K. II. 254. — Dk. 264.)

- Földét a földmives . . . (P. Divatl. márcz. 19. 12. sz. — Felhők 38. — Ö. K. 456. — Ö. K. II. 255. — Dk. 264.)
- Nem csak mi vénülünk . . . (P. Divatl. márcz. 19. 12. sz. — Felhők 39. — Ö. K. 456. — Ö. K. II. 255. — Dk. 270.)
- Futó folyam hullámai . . . (Felhők 40. — Ö. K. 457. — Ö. K. II. 256. — Dk. 264.)
- Hány csepp van az óceánban? . . . (Felhők 41. — Ö. K. 457. — Ö. K. II. 257. — Dk. 266.)
- Nem süyed az emberiség! . . . (Felhők 42. — Ö. K. 457. — Ö. K. II. 257. — Dk. 266.)
- Kik a föld alacsony porából . . . (Felhők 43. — Ö. K. 458. — Ö. K. II. 258. — Dk. 265.)
- Az én szívem . . . (Felhők 44. — Ö. K. 458. — Ö. K. II. 258. — Dk. 265.)
- Oda nézzetek! . . . (Felhők 45. — Ö. K. 459. — Ö. K. II. 259. — Dk. 272.)
- Már sokszor énekeltem . . . (Felhők 46. — Ö. K. 459. — Ö. K. II. 260. — Dk. 266.)
- Mivé lesz a föld . . . (Felhők 47. — Ö. K. 460. — Ö. K. II. 261. — Dk. 269.)
- Fönséges éj! . . . (Felhők 48. — Ö. K. 460. — Ö. K. II. 261. — Dk. 267.)
- Ki fogja vajon megfejteni . . . (Felhők 49. — Ö. K. 461. — Ö. K. II. 262. — Dk. 266.)
- Szép kedvesem . . . (Felhők 50. — Ö. K. 461. — Ö. K. II. 262. — Dk. 268.)
- Szeretője-e vajon . . . (Felhők 51. — Ö. K. 461. — Ö. K. II. 263. — Dk. 270.)
- Oh szerelem . . . (Felhők 52. — Ö. K. 462. — Ö. K. II. 263. — Dk. 267.)
- Miért hogy láthatlanok . . . (Felhők 53. — Ö. K. 462. — Ö. K. II. 264. — Dk. 267.)
- Mulandóság . . . (Felhők 54. — Ö. K. 462. — Ö. K. II. 464. — Dk. 270.)
- A férj haza jó betegen . . . (Felhők 55. — Ö. K. 463. — Ö. K. II. 265. — Dk. 266.)
- Barátaim megölelének . . . (Felhők 56. — Ö. K. 463. — Ö. K. II. 265. — Dk. 265.)
- Mint lőt fut a boldogság után . . . (Felhők 57. — Ö. K. 464. — Ö. K. II. 266. — Dk. 265.)
- Hideg ellen a tél . . . (Felhők 58. — Ö. K. 464. — Ö. K. II. 267. — Dk. 265.)
- Vajon mi ér? . . . (Felhők 59. — Ö. K. 465. — Ö. K. II. 267. — Dk. 267.)
- Az özvegy . . . (Felhők 60. — Ö. K. 465. — Ö. K. II. 268. — Dk. 265.)
- Igazság! alszol . . . (Felhők 61. — Ö. K. 465. — Ö. K. II. 268. — Dk. 267.)
- Az álom . . . (Felhők 62. — Ö. K. 465. — Ö. K. II. 269. — Dk. 263.)
- E gazdag úr . . . (Felhők 63. — Ö. K. 466. — Ö. K. II. 270. — Dk. 271.)
- Kereszt . . . (Felhők 64. — Ö. K. 466. — Ö. K. II. 270. — Dk. 271.)
- Voltak fejedelmek . . . (Felhők 65. — Ö. K. 467. — Ö. K. II. 271. — Dk. 268.)
- Midőn a földön . . . (Felhők 66. — Ö. K. 467. — Ö. K. II. 272. — Dk. 267.)
- Kivágom én . . . (Felhők 67. — Ö. K. 468. — Ö. K. II. 272. — Dk. 270.)
- Fövény szem, harmatcsepp . . . (Felhők 69. — Ö. K. 468. — Ö. K. II. 273. — Dk. 271.)
- Fejemben éj van . . . (Felhők 60. — Ö. K. 469. — Ö. K. II. 274. — Dk. 268.)
- Átok és áldás. (Felhők 70. „Legyen átok a földön . . .“ — Ö. K. 469. — Ö. K. II. 274. — Dk. 272.)
- A szerelmes tenger. (P. Divatl. jun. 25. 26. sz. — Ö. K. 470. — Ö. K. II. 275. — Dk. 277.)
- Elhagytam én a várost . . . (Ö. K. 474. — Ö. K. II. 280. — Dk. 290.)
- Erdőben. (Ö. K. 475. — Ö. K. II. 282. — Dk. 279.)
- Gyermekkori emlékek. (Beranger után.) (Ö. K. 476. — Ö. K. II. 284. — Dk. 281.)
- Mint a felhők nyári égen . . . (Ö. K. 478. — Ö. K. II. 286. — Dk. 286.)
- Zöld leveles, fehér . . . (Ö. K. 479. — Ö. K. II. 288. — Dk. 311.)
- Rég elhúzták az esteli harangot . . . (Ö. K. 480. — Ö. K. II. 289. — Dk. 389.)
- Barna menyecskeének. (Ö. K. 481. — Ö. K. II. 291. — Dk. 283.)
- Sors, nyiss nekem tért . . . (Ö. K. 482. — Ö. K. II. 292. — Dk. 283.)
- Világyűlölet. (Életk. márcz. 6. 10. sz. — Ö. K. 483. — Ö. K. II. 293. — Dk. 284.)
- A jó aggastyán. (Beranger után.) (Ö. K. 484. — Ö. K. II. 295. — Dk. 287.)
- Most kezdem én csak . . . (Ö. K. 486. — Ö. K. II. 298. — Dk. 282.)
- F. L. kisassz. emlékkönyvébe. (Ö. K. 487. — Ö. K. II. 299. — Dk. 283.)
- Megfagy a szív, ha nem szeret . . . (Ö. K. 487. — Ö. K. II. 299. — Dk. 292.)
- Rabság. (Ö. K. 487. — Ö. K. II. 300. — Dk. 283.)
- Szeretek én . . . (Ö. K. 488. — Ö. K. II. 301. — Dk. 285.)
- A nép. (Ö. K. 489. — Ö. K. II. 302. — Dk. 285.)
- Képzelt utazás. (Beranger után.) (Ö. K. 489. — Ö. K. II. 303. — Dk. 291.)
- A hevesi rónán. (Ö. K. 491. — Ö. K. 305. — Dk. 292.)
- Nagy-Károlyban. (Ö. K. 493. — Ö. K. II. 307. — Dk. 294.)
- Sz. J. kisassz. emlékkönyvébe. (Ö. K. 494. — Ö. K. II. 309. — Dk. 294.)
- Csalogányok és pacsirták. (Hazánk 1847. jan. 2. 1. sz. — Ö. K. 495. — Ö. K. II. 310. — Dk. 293.)
- A bilincs. (Ö. K. 497. — Ö. K. II. 313. — Dk. 303.) (Folyt. köv.)

SZEMERE BERTALAN LEVELEI

Kossuth Lajoshoz 1836-ban.

(A br. Wesselényi-bünperből közli: Jakab Elek.)

VI.

Bécs, szeptember 22-én 1836. Önnek lelkes észrevételei érdekes levelezésnek szolgálhatnának kelméül, ha útam a folytatást lehetetlenné tévén, megkezdésétől is el nem állítana. Csak azt nem mellőzhetem el, hogy mit ön ir mondatomnak, az keblem sugallása szerént az én elvem, — ezen furcsát én nem mondám, hanem a kebel sugallása szerént, saját elvünk után, az előbbeniek mutatják, hogy a kebel szó meggyőződés, lélekisméret helyett vétetik, melly vétkes befolyásnak nem enged, jöjjön az néptől, jöjjön az udvartól. Körülbelől ennyit tesz: lélek-isméret hordjon, értelem s elvek vezessenek. Ha e levelezés folytathatnék, ki jöne talán, hogy hitünk egy, egyet, s egyképp imádjuk, hogy mit én, ki szárazan számoló ítéletnek s poétai lángolásnak furcsa vegyülete vagyok, szerelemnek neveztem, az nem egyéb önimádásnál. Szépet és hazát szeretek, de e szó a kettő mellett nagyon más értelemmel bir, körülbelől Kölcsey szabálya szerént: „kettő szerelme keblemnek s. t. b.“ és: „Áldozatom két Istenség oltárán ég s. t. b.“ Csak az hiv és örök a pályán, ki a hideg elveket a sziv mélyén rejtező érzelmében melengeti, s a poésis által csak ennyit igyekezem megörzeni, vitios reményekre ragadó ifjui tűznek szorgalmas oltója vagyok, s azon rosta is, mellyben a sors megrázott, segíté lefelé ballognom az erős resignatio komolyságába. — De csak öt sort akartam írni, s im lap telt, özvevonom vitorláimat, mellyeken ön religiojának jegyzavait viselem. . .

Szeptember 10-én költ leveletem, úgy látszik még nem vette ön, midőn választát postára adá. Mindent megfontolva, s megfontolni való igen sok van, most újjolag kénytelen vagyok kérelmem ismételni. Hogy a munka nagyra ne terjedjen, a Diaeta kivonatát is csak röviden lehet adni, s talán e két pont körül forogni: mint találta a tárgyat a Diaeta, s mindenikre nézve mi irányt vett? Bignon például illy röviden értekezett a Bécsi, Aachen s. t. b. congressusokról, maradván

bizonyos általánosságban, mellybe a részek özvefutottak. Mondám, sok megfontolni való van, s azt, hogy mikor juthatnának kezembe az iratok, és akár én vinném, akár küldetnének, olly nagy csomó nem találna e akadályra? Ezeket elmellőzve, rám nézve tekintet az, hogy időm kevés, s elfoglaltatásom sok lessz; az ügyre nézve megfontolni való, hogy kegyed irna, mert jobban fogná irhatni, ki végiglen ismeri a Diaetát, s állásánál fogva rejtettebb tekinteteket is ismér. Nem említvén, hogy miután datumokkal nem, hanem tárggyal kell bajoskodni, s elvekre vonni az egészt, ön megirhatja a kivonatot, midőn én a reám nézve szükséges iratoknak $\frac{1}{4}$ -én át nem vergődtem. Egyébiránt azért vállalná el ön főképp, mert óhajtható, hogy az írja, ki jobban fogja írni.

„V. art. VIII-ik art. 1834. nov. 10-ki, december 10-ki 18-ki ülések.“ Ön e javaslatát teljesen javallom, mert a K.K., s ha úgy tetszik a nemzet irányát bélyegzik. A szólás szabadsági vita is szült jeles beszédeket p. o. Deákét a bizodalomról, s ha hely engedné, a kisértésnek nehéz lenne ellent állanom; azonban itt Monarchia és Aristocrazia küzd, ott despotia és olygarchia ellen a nép jog baráti. De itt is kérésem végzem. Válassza ki ön, s vagy e levél átadója által kifizetendő írókkal leiratván, kegyeskedjék megküldeni, vagy ha lehető, saját lapjával megbizni; részint országos ülések, úgy gondolom, s ekkor tán csak iratni lehetne. El lévén záratva a szabad közlekedési út, másképp nem boldogulhatok.

Ha méltóztatik a kivonatot elvállalni, legkitünőbb pontjai a szabadelmű irányzatok legyenek. Figyelemre ezek érdemesithetnek.

E levél általadója, meglehet ha kívánthatik, némelyre nézve világosítást fog adhatni, minden esetre pedig tanácskozni a kiküldés módjáról.

W. válaszát venni még nem volt szerencsém. Távolról sem akartam azon kellemetlen dilemmába helyheztetni, hogy autobiographiát írva, vagy érdeme legyen szerényiségének áldozata, vagy az önérzés ezennel kedvetlen küzdésbe essék, a tisztelt Férfutól nem azt kérem, mit tett? Hanem miért cselekvék úgy miként cselekvék? Szempontjait

óhajtottam volna tudni, mellyek pályájának magyarázói, mint a Széchenyiéit is szinte azon okból. Szüksége van magának a nemzetnek arra, hogy e két férfiú ítéletét hallaná a haza állapotáról, mely ítélet kettőjüket két pályára vezette.

Ha személyesen ismerné emez, vagy ha én tisztelhetném személyesen, óhajtottam volna megpróbálni: így csak akartam, s elmaradt, sükert nem igérvén magamnak, azt, mint vélekesznek a dolgok állásáról, de mi cselekedeteik kulcsa egyszersmind, úgy tartom, szerénységgel sérelme nélkül elmondhatná.

E levél általadóját várva-várom vissza, mert ő megérkezvén, én azonnal indulok, magammal hordván az egyetlen hazát, és mind azt, ki érte fárad, és így önt is, tisztelője

Sz. BERTALAN m. k.

Czim: Tekintetes Kossuth Lajos úrnak.

MIKES KELEMEN KÖVETSÉGE a havasalföldi vajdához.

Közlő: K. Papp Miklós.

Ez érdekes okmányt, mely a híres Teleki Mihály sajátkezű írása, a Tunyogi-féle levéltárból közlöm.

Mikes Kelemen, Mikes Zsigmond fia Imecs Borbálától. Mint Apafi Mihály fejedelem hive és Teleki Mihály megbízott emberének nevével gyakran találkozunk az erdélyi részek történetében. 1659-ben ítélőmester és háromszéki kapitány volt, s 1662-ben az Apafi hűségére tértek között leljük nevét, s nemsokára a székelység generálissa lett. A Béli Pál-féle mozgalmak megbuktatását leginkább a Mikes kezével hajtá végre Teleki Mihály, s a Béli Pál száműzetése után a rendek megegyezésével 1679-ben az uzoni kastélyt nyerte (Bethlen János (II. K.) Kazy 8-ik könyv.)

Ez adomány sokat népszerűtleníté nevé, még inkább, midőn érdemeiért báróságot adtak neki. Meghalt 1686-ban. Felesége Kálnoki Zsuzsánától — kit Brassóban két szobaleánya fojtott meg s e miatt ugyan csak Brassóban midkettőnek fejét vették — két gyermeke maradt, Mihály és Pál.

Széles ismeretű, értelmes mivelt ember

volt, mi leginkább meglátszott az 1685-iki fogarasi gyűlésen, hol a kormánypárt szóvivője volt.

Az erdélyi fejedelem és Teleki Mihálynak különösen érdekében állott Tökölit népszerűtleníteni mind a porta, mind a havasalföldi vajdánál. Ez volt egyik főczélja a Mikes küldetésének, — de a mint a következők később megmutatták, nem nagy szerencsével járhatott.

Az utasítás így szól:

Mikes Kelemen Uram instructiója.

1. Isten segítségével által igyekezzék ő Kegyelme mennél hamarább megindulni, a havasalföldi vajdához menni, szónkkal becsülettel köszöntvén levelünket adja meg a vajdának ő Kegyelmeinek.

2. Mennél hathatósabban adja elő ő Kegyelme köztünk s a vajda ő Kegyelme, hiveink s a Boérok között eddig forgott dolgokat, azoknak okait, már mindenek a diplomák erejével sopiálodván assecurálja a vajdát ő Kegyelme s az Boérokat, magunk is hiveink részéről az jó szomszédságnak megtartása és atyafiságos egység iránt, hasonlót kívánván ő Kegyelmetül is.

3. Assecuracionkat a vajdának ő Kegyelmeinek adja meg s végyen ő Kegyelmetül is mennél jobb formában való assecuratiót, eskettesse meg Kegyelmed a vajdát ő Kegyelmet erős hittel, és minthogy a Boérok közzül csak hárman esküvének meg, hiveink közzül pedig felesen, az Boérok közzül is ő Kegyelme felesen esküdtessen meg. És mint-hogy itt az három pecsét alatt lett az assecuratio, ő Kegyelme irasson hasonló formát, meglévén már oda bé is annak páriája, és az Boérokkal subscribáltassa, pecsételtesse. Ha a vajda úgy kívánja, hogy assecuráljuk szóval is, assecurálja, küldje követjét hozzánk, kések leszünk szóval is assecurálni jó formában.

4. Ő Kegyelme elküldvén pariajait azon leveleknek, melyeket a fővezértül egymás után két török hozott, az után is a tatár postával jött kapikihánk mellett levő tolmácsunk, úgy a kapikihá levelének is pariaját, azokra lett válaszink pariaját, az lengyel király is mit kívánjon a Duca vajda pénze iránt,

jó declaratióval adja értésére ő Kegyelme a vajdának s kérje, hogy azon dolgokban legyen segítséggel, adja tetszését. Ha mit érthet azon malitiában a vajda ő Kegyelme, mint-hogy abbéli búsulásunkat ő Kegyelme miatt szenvedjük, idején tudósítson bennünket, ugy egyéb dolgokról is.

5. Tökölyi dolgait is értesse meg Kegyelmed a vajdával, és hogy jószági is mint itiltettnék el tőle törvényesen, abban is succurráljon, és hogy mi elhitettük magunkkal, ha ő Kegyelme mint egymagátúl és hogy már nem mi akarattunkból informálná az iránt az Portát, sokat nyomna.

6. Communicálja a vajdával ő Kegyelme azon hireket, melyeket Inczédi Mihály hozott, de az dolgoknak meritumát, kivált békeségben való mediatióunkat, nem kell jelenteni.

Egyéb iránt való dolgokat, ha kiváltképpen szives affectióját látja az vajdának, aperiálhat, úgy azt is, hogy a lengyel s francia királyok mennyire patrocínálnak Tökölyinek, és hogy Lengyelországban tartanának attúl, Tökölyi az keze alatt levő erősségeket töröknek ne adja, a mint hogy már a Portán sollicitálta is az azokban való praesidiumot.

KONSTANTINÁPOLY

Solimán császár alatt.

Közi: K. Papp Miklós.

Solimán 1520-tól 1566-ig volt a törökbirodalom mindenható ura és császára, s ez idő alatt Konstantinápoly roppant mű-émlék s kincscsel szaporodott, kereskedelme, ipara új életet nyert, mert a hatalmas szultán ide központosított mindent.

Ez érdekes statistikai adat azért bir közelebbi érdekekkel előttünk, mert az Apafi fejedelem levéltárában (Tunyogi gyűjtemény) találtam, hova alkalmasint vagy egy portára járt követünk juttatá.

Évszám nincsen rajta, de körülbelől 1680—86 körül iratott ki „az akkori Tefterbül.”

Emlékezetes dolgok, melyeket szultán Szulimán török császár császárságában megszámláltatott és Tefterben iratott és ugyanakkori Tefterbül mostan kiirattattak; melyek

benn Constancinapolban az keritisen belől vannak.

Török Mahala (mely annyit téssen mint egy tractus, melyben sok utcák, sok házak és sok ezer emberek lagnak) az megszámlálás szerint vagyon	8979.
Görög és örminy	6572.
Sidó vagyon	4585.
Schola	2653.
Clastrom	955.
Öreg és nagy mecsetek	580.
Holott az dervisek könyörögnek	3985.
Holott ételt ingyen adnak Isten nevében	550.
Holott vizet adnak Istenirt	6985.
Harminczad	44.
Csecsme vagy viz csorgó	2450.
Kafé áruló hely	483.
Vendig fogadó	1790.
Rózsa áruló kely	6980.
Malom	1800.
Kastily forma nagy szerajok	618.
Az váras kapui	24.

Ajvaszeri, — Egri, — Drinapolyi, — Popkapi, Feni kapi, Sziliofi, Feliculai, Harli, Sztamathye, Dautbasa, Fenikapi, Kunkápi, Csatládi, Ahirkapi, Bácsakapi, Odon kapi, Ajazma, Oukapi, Csibali, Ajakapi, Petri, Feni, Finer, Balata.

Az város kufaloni való bástyák vagy tornyok 445.

Az város hostáti az tenger mellett ezek:

Az száraz felől	Eip.
Az vizen túl ellenben	Kinagács Bascse.
Szűtlücsce	Ameth Aga.
Pirib basa	Funduhlu.
Házkú	Dolma Bascse.
Persena	Resultas.
Katzen basa	Orta Kuj.
Azap kapi	Rebe bascse.
Galata	Búr vár.
Poppána	Balt halimon.
Esztenye	Tula fekete tenger partján.
Fenikúj	
Farabea	Kovák vagy Borgáz.
Bújükebre	Bújükboz.
Szariara	Ingyirlikú.
Monosztor	Csibuklubascse.
	Kantsele.
	Anadolu hiszár.
	Csengel kü.
	Guzzimcsa.

Szkudár.

Kavak.

Azontul az Piner torony.

EGY MAGYAR DIPLOMATA LEVELESE

bécsi fogságából neje- és fiával.

Közl: K. Papp Miklós.

Meg sem lehet mérni azon roppant szolgálatok súlyát, melyeket Gr. Bethlen Miklós e hatalmas de szerencsétlen sorsu diplomata az ausztriai háznak tett azon kétoldalu szerződéssel, melynek a nemzet előtt szomorú neve „Leopoldi diploma.“

Ezt meg kellett köszönni, — és meg is köszönte Ausztria mint rendesen szokta tenni; előbb méltóság és pénzzel, — utóbb börtönnel.

Gróf Bethlen Miklós 40,000 forintot, s 1696-ban a grófi méltóság mellé Máramaros örökös főispánágát nyerte, de nem sokára gyanuba vétetett, megfosztott méltóságától, megfoszták szabadságától is.

Ez volt a hagyományos hála.

1704-ben egy röpiratot irt az „Olajágot viselő Noe galambja“ czim alatt, melynek lényege az volt, hogy miután Erdély és Magyarország nem egyesülhet sem Ausztria sem a török alatt a nélkül, hogy akár melyik is túl hatalmassá ne legyen, választassék el a kettő. Erdély és a magyar kapcsoltságok fejedelmévé nevezem ki Leopold „egy ifju, és ily nagy szerencsére méltó német házból született és reformatus valláson levő herceget,“ ez nősüljen egy osztrák főherczeg aszszonnyal, nyerve jegyajándékul Erdélyt, s fizessen 15,000 aranyat a császárnak, s ugyan annyit a töröknek. Ezekon kívül még 24 pontban határozza meg a körülményeket, melynek alapján annak létesítését gondolá.

E röpirat kinyomatva nem volt, de egy Pano Stefan nevű görög — kivel azt az angol és hollandi követeknek küldé Bethlen, elárulta Rabutin a császári hadak fővezérének, ki Bethlen Miklóst elfogatta.

E fogságban Bethlen sok nyomort állott ki.

„Nem tentával, hanem az én feleségem (Rédei Julia) gyermekem és magam könyhulatlással kellene az én s az ő szenvedéseiket ezután leírni“ Irja Bethlen emlékirataiban.

„Mig Szebenben tartottak usque ad maji 1708 szólhat Csúcsi Gáspár, Szentgyörgyi György, Szentpáli Zsigmond inasaim, a kik ennem hordottak, és egyéb szolgálaim, keserves feleségem.“

„Meztelen fegyverrel az házamban szüntelen két strázsa, kiknek egyike az ágyam fejéhez 1½ singre állott; ezek minden órán változtak, abgelist kiáltásokkal, mindenkor felserkentettenek“.

„Azt is tiltották, hogy a könyvolvasásban az ablak felé arcczal ne forduljak, hogy a durva rosz apró üvegtányéron által ne nézzek“.

„Akár merre kimenő inasomat két meztelen fegyveres kísérte, hogy senkivel, kiváltképpen étkem hozó szolgálkival egy szót se lehessen szólani, még csak életök és egészségök felől is tudakozódni, a mely irtóztató szivgyötrellem volt; lopva ha mit, mikor egymás mellett az inasok elshantak, érthettek, hogy még élnek (t. i. Bethlen családja) jól vagynak“.

„Die 15. aprilis (1708) vitték ki a strázsát az házból (börtönből), barátim, szolgálaim hozzám ki s bé járásit is megengedték; de én magam keveset admittáltam sok okért. Vöm, gyermekeim velem ettek ebédet, vacsorát; éjjelre is ott maradtott a feleségem, aprilisnek utolsó hetiben a Rebutin grátiájából“.

Gróf Bethlen Miklóst 1708 december 1-én Bécsbe inditák, hová őrizet alatt Déva, Jenő, Arad, Szeged, Péterváradig, Eszék, Varasd, Pettau, Marburg, Grácson keresztül 18-ik juliusha érkeztek meg. Bécsben megengedték, hogy fogadott szálláson legyen, de egy őrzető és három közlegény őrizte itt is. Különben itt sokat enyhült házi fogsága, szabadon járhattak hozzá barátai, cselédei, az örök pedig csak a pitvarban állottak.

Később visszanyerte egész szabadságát, de hazájába már nem vágyott vissza, s 1716 october 17-én Bécsben meghalt.

Az alább következő levelezés, melyet

kölcsönösen családjával folytatott, Bécsből, felette érdekes apró adatokat nyujtanak Gróf Bethlen Miklós életéhez.

Különösen érdekesek azok, melyeket a gondos szerető nő, Rédei Julia ír férjéhez. Az egész gazdaság gondja, a sok pőr patvar mind a szegény nő vállait terheli. Sokszor keserű humorral panaszol, mely alatt azonban a gyöngéden szerető asszony sziv mindenütt látszik.

E levelek eredeti példányai az „Erdélyi Múzeum“ levéltárában vannak, honnét pár év előtt másoltattam.

I.

Isten megálgyon édes Feleségem s Fiam benneteket.

21. 24. Febr. költ leveleteket vettem. Lám elvettétek volt a 19. Xbris irt Levelemet a Gubernium s Gratto irt Decretumokkal edgyüt busítottatok a vigyázatlanság miatt a Levél veszéssel, talám a 12. és 26. January irtak is elmentek, csak keressétek meg, Pernyessinek is akkor irtam volt a Leánya dolgáról.

Febr. irtam 2. 9. 13. 16. 20. 23. Amely 16. 8-bris Levelembeli Instructoról te Josef tudakozol, hiszem az, az Ecsedi Péter megesketéséről valóval edgyütt volt.

Nagy edgyügység a bor nem szállítás. Hiszem Koloshoz Magosfalva a Telekiek Jozsága, vagy Bethlen László Gardán falvája etc semmivel sem meszszebb, mint ugyan Koloshoz Oláh Lapos, Huszthoz pedig közelebb sokkal, mint sem Oláh Lapos, uttya is jobb. Igy Bányáról vitetett Ajtai rosz bort drágán, a ki bizony a Szent Miklósi Majorság szolgálja, megis vész nyárba mind, nevetség nem volt volna hova tenni. Hát a pénzen vettett hova tették, nincsené Huszton Frátereknek s magának Ajtainak is Háza, Kamarája, Istállója etc.

Az mint én iránzom, Sz. Mikloshoz Kolos 6 mélyföld, oda Bontzida 2, oda Sibó 4, oda Erdöszáda 4, oda Huszt 8. A másik ut Sz. Mikl. Kamarás 7, oda Retteg 5, oda Lapos 4, oda Butfal 3, oda Huszt 7. Ez ördög, amaz ember ut. Párba kell ezt kiadni Ajtainak.

Az elpecsételt Ládát nyissátok meg

bizvást, senkinek semmit sem szolván rolla, s vegyétek ki a veres czérnával varrot satskót, abba vannak a Collegium Pénzéről való irások. Nevezetesen az Alvinczi Péter és Veszprémi István Püspök kezeirása Pecséte alatt való számadásom, melyről tudossittatok megirván hány Fasciculus, és nevezetesen, azaz egy néhány öszve varrott Arcus Papiros, az hul az az Alvinczi Veszprémi írása János Deák Quitentiai, Horti kezeirása, mellette vagyon egy Árkus Papiros az én kezem irásom, melyen én az egész ratiót rendesen fel veszem, és megmutatom, hogy még a Collegium nekem ados fl. 2000. Ezt az én irásomat fel is kell nékem küldeni Párba. Az ördög is e világ elé áll se félytetek. A mikor ez előtt másfél esztendővel az strását elvitték az Ajtontól, akkor szabadult fel a Pecsételt Láda.

Nekem ide fel leszenn gondom a Comendansra s Sztojkára. Lelkedre kérek édes Feleségem, ha Lajos Sigmond él, tedd Pörkolóbbá Sz. Mikloson, tisztességes ruhával s étellel tartsd holtig.

Szaplonczai Lizel Coquát elvevé Feleségül, én nem bánom szinte ugy szolgál mindenik mint az előtt. Isten veletek. Bécs 9. Marty 1715.

A Sárdiak ha ugyan tsak futnak telepítsd Szilváásra adgy elég földet nekik, az három falu határán.

Az articsoka mag között vagyon egy záp fogam, ma tört ki vatsorán, vessék el, talám ki kél 13 esztendőre. Másszor idejebben kéress affélet.

GB. Miklos m. p.

Sztojka dolgát tsak hallatlanná tedd. Deus pro videbit. Mikor az ideje el jó, ismét tsak Tiszteket kell tenni a tavalyi mod szerént.

Tol(sic) Pál Uramtol a mit Huszt aránt irtam legyen gondod rá Feleségem ne tarts semmit, sok fő törés utánn irtam én azt. Vettem 27. Febr. keült leveledet. Ezt bizonyos embertől akarám vala küldeni a magokkal együtt de meg tsala. Másszor idejebben ébredgy, többet küldök, ha ember megyen. die 13. Marty.

Minel későbbre küldöd a bort, annál roszsabb.

II.

Édes Feleségem!

16. mart. keölt leveledet vettem, rendre megyek rajta a választéttel. Irod előll: Hogy a Telekinek adott smaragdos öltözet helyet mást nem vettem. Békességben Ur lettem volna a Telekiné lakadalmától fogva ez alatt a 12 esztendő alatt, akár 12 gyémántost vettem volna. A Rubintossal megéri Josef. Istennel beszély efféléről.

A fejedbe magadtól ütött Patko szeg dögát csudáalom, nevetném, de szánlak téged is, magamot is. Hogy hogy gondolsz már ennyi üdödre olyan bolondságot az én rendes igyenes irásomból, meg magyarázom. Az az Ágnes, Clára Partáját fejedbe szegző Patko szeg nem egyéb, hanem a te Josephez való értetlen Bak majom kölyket ölelgető szerelemhez hasonló kedvezésed. Ha te a Püspökkel elindított dologba engem bele nem haddsz, Josef most ur volna, és Ágnes vagy Gerendi, vagy Bonczidai vagy Sz. Királyi Urasszony volna. De ha így tettett Istennek övé az dicsőség. Tsak az én Istenem Sz. Fijaért oltalmazzon benneteket az én keserves három levelemben tett jövendőlésemtől, hogy te Apafi Györgyné ne légy. Én ugyan Isten kegyelme által az Huszti rendeléssel ha lehet azt a patko szeget ki vonksom. De azon tsudálkozom arról Teleki Sa(mu?) Uram 8. mart. nekem Sz. Miklosrol hosszú levelet ir, mellyre a válasz tételemet meglátod nem sokára. Hogy vagyon Innet 2. mar. mentél, holott a 12. Január. írott levél elveszett és eö 8. mart. teszen választ reá. Most azt tsudáalom, hogy te semmit sem irsz rolla, holott te legnagyobb dologd Fiaddal Leányiddal együtt, én pedig addig el nem készitem, mig te válaszodat nem veszem, halando ember vagyok, bizony meg sirattjátok kivált Ágnesék, ha el nem készül. Van e hireddel és te egyezésedből van a Teleki uram írása? Eö kegyelme penig, sem a leányok ne igen busullynak az 7-ik Punctumonn az Erdélyi Keresmény Jozságaim aránt, mert én azok aránt az én előbbi Testamentumomot akarom helybenn hagyni, mely is a Leányoknak igen hasznos. Elvárom sietve válaszodat.

Irod hogy Josef a Lakadalom aránt nem fogad szot, maga kárán meg fog tanulni. Meg bizony tü minnyájan a magatok kárán. Ez a második Patko szeg, miért teszed uraddá, ne add a kezére a kulcsot. Olvasd meg mit irtam erről az előtt.

Irod nem kaphattz szolgát. A két Harsányi Darotzi másollyan. Addgyon Isten de jobbat Ajtainál, kiről másszor irok. Ezt sietve küld el neki.

Zabolán Szénát Gabonát a vetni valon kívül tegyék Istokék számára pénzé. Isten kegyelme veletek. Bécs 27. mart. 1715.

Tökéletes Férjed

GB. MIKLOS m. p.

Ugy hallom Han Uram meg holt, a zálogra legyen gondod.

III.

Édes Feleségem!

30. Apr. keölt leveledet vettem. Ne tördöggyél annyira a levelekenn, és kivált én rajtam, a mint Tarczalinak is irtál, mert én jól vagyok, és bizony meg tart az Isten engemet, és egészségemhez erőmhöz képest (mely nekem a világnak tsudájára olyan még, mint mikor elválánk) ugy lehet sokáig, mire, maga eö Felsege tudgya.

Azonba akármi találna is engemet, Szaplonczai, Tarczali, Alvintzi, Bálintith uramék mindjárt megirnák neked, talám egyszeremind nem dobbanunk mind le. Ugy lehet ha sok Pénzed, kedved leszen hozza magad is ide jöhettz mellém lakni.

Az te leveleid olyan rendesen jönnek hozzám, kinél jobban nem kell, hiszem az én teneked irt leveleim is, azon kezeken forognak.

Aprilisbe irt leveleid ezek jöttek 2. 10. 14. 18. 24. 30.

Én irtam Apr. 3. 6. 13. 20. 27.

Maj. 4. 8. Ekkor két derék Decretum Baumgartnernek. És ez a mai. Isten kegyelme veletek. Béts 11. May. 1715.

Tökéletes férjed

GB. MIKLOS m. p.

Kivülről: Ilustrissima Domina Julia Rédei Comitissa Bethlen. Uxori mea carissima. Torda in Transilvania.